Onderzoek
na het overlijden van je baby

stille levens
Kenniscentrum Babysterfte

"Wij wilden haar zo snel mogelijk thuis hebben. De kinderarts liet ons zelf beslissen en zei: "dan neem je haar direct mee naar huis en doen we geen obductie". Eigenlijk was dat wat we het liefste wilden, maar we wisten ook dat we er spijt van zouden krijgen als we geen onderzoek zouden laten doen. Daarom kozen we toch bewust voor obductie."
Angelie

Inhoud

Inleiding 7

1. Obductie 8

1.1 Wat is obductie? 9
1.2 Uitwendig onderzoek 11
1.3 Inwendig onderzoek 11
1.4 Hersenonderzoek 12

2. Wel of geen onderzoek? 14

2.1 Het belang van obductie 15
Duidelijkheid
Kans op herhaling
Schuldgevoelens
2.2 Het belang voor artsen 16
2.3 Het belang voor de samenleving 16
Onderwijs en wetenschappelijk onderzoek

3. De uitkomsten van de obductie 18

3.1 Het eerste gesprek 18
3.2 Wat staat er in het rapport? 19
3.3 Wat kan een obductie je vertellen? 21

Stille Levens 22
Over ons
Brochures
Doneer aan Stille Levens
Disclaimer 24

Inleiding

De dood van je baby is, ongeacht de duur van de zwangerschap, een enorme schok. Het is een van de meest ingrijpende verliezen waarmee een mens te maken kan krijgen. Kort na het overlijden is het niet makkelijk om beslissingen te nemen over onderzoek naar de doodsoorzaak. Toch is het belangrijk om hier bij stil te staan. Deze brochure informeert je over de mogelijkheden die er zijn voor onderzoek/obductie na het overlijden van je baby.

De inhoud van deze brochure is gebaseerd op wettelijke regelingen, literatuur en op ervaringsdeskundigheid van ouders en zorgverleners. Stille Levens, het kenniscentrum babysterfte, heeft al deze informatie voor je verzameld en gebundeld. Op de website en in diverse brochures lees je waar je mee te maken krijgt als je baby overlijdt.

Kijk voor meer informatie over Stille Levens op www.stillelevens.nl

In de brochure wordt altijd het enkelvoud 'baby' gebruikt. Dit kan natuurlijk meervoud zijn voor de ouders die in verwachting zijn van een meerling en meer dan één baby verliezen. Daarnaast wordt de 'hij'-vorm gebruikt waar uiteraard ook 'zij' kan worden gelezen. Er wordt soms gesproken over 'de vader' terwijl je hier ook 'de partner' kunt lezen.

Deze brochure komt niet in de plaats van de ondersteuning door professionals. Stel hen alle vragen die je hebt en vraag door tot al je vragen beantwoord zijn.

1. Obductie

Een onderzoek naar de oorzaak van overlijden wordt ook wel obductie genoemd. Obductie is een lastig begrip. Mensen weten vaak niet wat het precies inhoudt. Daarbij komt de vraag om obductie te laten verrichten altijd op een moeilijk moment. De bevalling is nog maar kortgeleden en het verdriet over de dood van je baby is nog groot en overweldigend. Maar veel belangrijker: het idee dat er gesneden wordt in je baby is voor veel ouders een nare gedachte. Daarom is het goed om precies te weten wat er gebeurt bij een obductie. Behalve een uitleg over wat obductie betekent en inhoudt, is helderheid over de verschillende keuzes ook belangrijk.

'Samen met de kinderarts vochten we een maand lang voor haar leventje. Op een gegeven moment wisten we dat ze het niet zou gaan redden. In die laatste fase hebben we gesprekken gehad met de kinderarts, ook over obductie. Wij wilden haar zo snel mogelijk thuis hebben. De kinderarts liet ons zelf beslissen en zei: "dan neem je haar direct mee naar huis en doen we geen obductie". Eigenlijk was dat wat we het liefste wilden, maar we wisten ook dat we er spijt van zouden krijgen als we geen onderzoek zouden laten doen. Daarom kozen we toch bewust voor obductie. Met haar lijfje was zo duidelijk iets mis en daar hadden we nog zo veel vragen over. Na de obductie hebben we haar mee naar huis genomen.' **– Angelie**

Ouders zijn er vaak niet op voorbereid als de behandelend arts voorstelt een obductie te doen. En voor artsen is het lastig om erover te beginnen. De ouders hebben immers al zoveel doorgemaakt en zitten midden in hun verdriet. Toch zal de vraag of er obductie verricht mag worden vrij snel en soms al voor het overlijden worden gesteld. Een obductie moet namelijk bij voorkeur binnen 24 uur na het overlijden worden uitgevoerd. Dit is nodig omdat sommige organen anders verloren gaan. Bij bepaalde stofwisselingsziektes gebeurt dit zelfs al binnen een paar uur.

'Volgens mijn man heb ik vlak na het overlijden van Max gezegd: "nee, geen obductie. Je blijft van hem af! Het is goed zo. Ik wil hem hier houden en er wordt niets met hem gedaan". Ik denk dat dit toch je eerste reactie is als moeder. Je weet ook niet hoe je op de been moet blijven. We hebben Max nog even heel dichtbij ons gehouden. Over de beslissing wel of geen obductie konden we, wat de gynaecoloog betrof, nog een nachtje slapen. Dat was ook nodig. Je bent totaal niet voorbereid: op de echo leek alles nog goed en ineens...'
– Chantal

1.1 Wat is obductie?

Obductie is een onderzoek op een overledene. Het onderzoek wordt ook wel sectie, autopsie of postmortaal onderzoek genoemd. Dat laatste betekent letterlijk: 'onderzoek na de dood (mortaal komt van mortus =dood)'. Het onderzoek is te vergelijken met een operatie en wordt gedaan door een patholoog en/of een assistent pathologie, samen met een obductie-assistent. Dat is een medewerker die zorgt draagt voor het netjes sluiten na de obductie.

Het onderzoek vindt plaats in de sectiekamer naast het mortuarium van het ziekenhuis. Een patholoog weet alles van veranderingen in het lichaam bij organen, weefsels en cellen die op een ziekte kunnen wijzen of het overlijden kunnen veroorzaken. Om meer te weten te komen over de doodsoorzaak van je baby doet de patholoog twee soorten onderzoeken: het inwendige en het uitwendige onderzoek. Beide onderzoeken worden voorzichtig en met het grootst mogelijke respect verricht.

In principe zijn er geen kosten verbonden aan de obductie, maar informeer hier voor de zekerheid naar. Het kan zijn dat bepaalde onderdelen, zoals erfelijkheidsonderzoek vallen onder de zorgverzekering van moeder.

De patholoog verricht de obductie meestal binnen één werkdag. Mocht de periode voordat de obductie kan plaatsvinden langer duren, bijvoorbeeld als je baby in het weekend is overleden, dan wordt dit besproken en kan je baby eerst opgebaard worden. Misschien heb je gekozen voor de watermethode en heeft je overleden baby een tijdje in het water gelegen. Dat is voor de obductie op zich geen probleem. De verpleging in het ziekenhuis kan dit bespreken met de patholoog. Het kan zijn dat hij geen toestemming geeft, omdat de watermethode nog niet zo bekend is. De arts of verloskundige moet op het aanvraagformulier van de obductie vermelden dat je baby in het water heeft gelegen. Na de obductie kan de watermethode niet meer worden toegepast.

1.2 Uitwendig onderzoek

Voordat de patholoog aan inwendig onderzoek begint, onderzoekt hij het lichaam van je baby eerst uitgebreid van buiten. Dit wordt het uitwendig onderzoek genoemd. Dit uitwendige onderzoek gebeurt soms samen met de klinisch geneticus. De patholoog bekijkt je baby goed en meet en weegt zijn lichaam. Hij maakt medische foto's en röntgenfoto's waarop onder meer het skelet te zien is. Ook kan de patholoog echo's bekijken, als die tijdens het leven van je baby gemaakt zijn. Verder onderzoekt hij of er misschien sprake was van een infectie. Daarvoor kan hij slijm uit de keel halen om te zien of er bepaalde bacteriën of virussen aanwezig zijn. Ook materiaal uit de neus, de luchtwegen en de anus kan worden bekeken, en de patholoog kan nagaan welke bacteriën op de huid zitten. Meestal worden bloed, urine, de inhoud van de darmen, vocht uit de ogen en vocht uit de hersenen onderzocht in het laboratorium. Soms besluiten ouders dat de patholoog wel uitwendig maar geen inwendig onderzoek mag doen. Hierin heb je zelf keuzes.

1.3 Inwendig onderzoek

Het inwendige onderzoek is de daadwerkelijke obductie. De patholoog neemt vaak eerst wat bloed en hersenvocht af om onderzoek te doen naar bijvoorbeeld infecties en stofwisselingsziektes. Ook haalt hij een stukje huid (huidbiopt) weg, zodat de weefsels en het onderhuids bindweefsel in het laboratorium kunnen worden geanalyseerd. Met dit stukje huid kan eveneens genetisch onderzoek worden gedaan: onderzoek van het erfelijke materiaal (DNA). Soms is dit DNA-onderzoek de enige mogelijkheid om een diagnose te stellen.

Na deze onderzoeken maakt de patholoog het lichaam open met een y-incisie, die loopt van de schouders tot de buik en onderzoekt hij het lichaam van binnen. De organen worden voorzichtig en wederom met respect uit het lichaam gehaald. Van alle organen worden kleine stukjes weefsel afgenomen voor microscopisch onderzoek. Het weefsel dat is weggenomen, blijft tot drie maanden nadat het obductierapport is geautoriseerd bewaard. Daarna worden de organen teruggeplaatst. Alle snedes worden gehecht en verzorgd.

Het is mogelijk om na de obductie, mocht je daar behoefte aan hebben, religieuze rituelen uit te voeren in het mortuarium.

1.4 Hersenonderzoek

Bij sommige aangeboren afwijkingen is hersenonderzoek nodig om een diagnose te kunnen stellen. Voor hersenonderzoek moet een snede aan de achterzijde van het hoofdje worden gemaakt. Meestal blijft deze snede zichtbaar. De gehechte snede kan later bedekt worden door bijvoorbeeld een mutsje. De patholoog moet voor het hersenonderzoek toestemming vragen aan de ouders. Dit geldt voor elke nieuwe stap in het onderzoek. Soms kunnen organen of delen daarvan niet teruggeplaatst worden in het lichaam. Bijvoorbeeld als een orgaan een ingewikkelde afwijking heeft die nader onderzocht moet worden. Ook dit horen artsen van tevoren te bespreken met de ouders. Als jullie niet willen dat er organen of delen daarvan achterblijven bij de patholoog, moet de patholoog dit weten. Dan gebeurt dit niet.

'Jermaine is op maandag geboren en overleden als gevolg van een gat in zijn middenrif. Dinsdagochtend zaten we thuis met de begrafenisondernemer en de huisarts. Toen belde de gynaecoloog en zij vertelde dat de patholoog met de obductie bezig was. De patholoog moest apart toestemming vragen om in het schedeltje te mogen kijken, vertelde de gynaecoloog. We werden totaal overvallen, want we wisten helemaal niet dat hersenonderzoek bij de obductie zou kunnen horen. We hebben toen even met de huisarts en de begrafenisondernemer kunnen overleggen: wat zie je daarvan? Is dat nou echt nodig? We waren er vreselijk door overdonderd. Zijn hoofdje is toch iets heel belangrijks.' **– Vanessa**

Een obductie duurt een paar uur. Daarna brengt de verpleegkundige je baby naar de rouwkamer in het ziekenhuis, of de uitvaartbegeleider brengt je baby naar een rouwcentrum of naar huis. Hier kun je afspraken over maken. Het is goed om te weten dat tekenen van inwendige onderzoeken meestal niet te zien zijn als je baby daarna in een deken is gewikkeld of aangekleed is.

'Je zag helemaal niets van de obductie. Hij was helemaal in orde. Toen wisten we nog niet dat de patholoog zijn hartje en longen eruit had gehaald. Maar de borstkas vullen ze op en daar zie je dus niets van. Ons zoontje lag er keurig bij in zijn blauwe pakje.' **– Toine**

Orgaan- of weefseldonatie

Als je kenbaar hebt gemaakt dat de organen en weefsel beschikbaar zijn voor donatie, dan vindt de donatieprocedure voor de obductie plaats. Bij baby's gebeurt dit heel zelden, maar het is wel mogelijk. Afhankelijk van het tijdstip voor de donatieprocedure zal de obductie dezelfde dag of een dag later worden verricht.

2. Wel of geen onderzoek?

Misschien weet je al direct dat je een obductie wilt, misschien twijfel je nog of denkt je partner er totaal anders over. Het is belangrijk om een keuze te maken waar je helemaal achter kunt staan.

Als je twijfels of vragen hebt over wel of geen obductie laten doen, aarzel dan niet om die te bespreken. Dit kan met de behandelend arts, je huisarts, verloskundige, familie of vrienden. De uitvaartbegeleider kan ook een fijne gesprekspartner zijn of misschien heb je behoefte aan een gesprek met een geestelijk begeleider.

Het kan zijn dat je liever geen obductie wilt vanwege je religie of culturele achtergrond. Of misschien weet je niet goed hoe daar binnen je religie of gemeenschap over wordt gedacht. Overleg dan met een geestelijke (een dominee, priester, rabbi of imam), zodat je niet achteraf met vragen blijft zitten. Ook is er in het ziekenhuis vaak een geestelijk begeleider, die breed is opgeleid en je kan helpen met de verschillende vragen die je hebt. Geef aan bij de verpleging als je graag in contact wilt komen met een geestelijk verzorger. Soms kun je ervoor kiezen om bijvoorbeeld alleen een uitwendig onderzoek te laten doen, eventueel met röntgenfoto's.

2.1 Het belang van obductie

Duidelijkheid

Een obductie kan belangrijke informatie geven over de ziekte, lichamelijke afwijking of erfelijke aandoening die je baby had en waardoor hij is overleden. Het kan (deels) antwoord geven op vragen waar je mee blijft zitten na het overlijden van je baby. Het geeft je de laatste mogelijkheid om een compleet beeld te krijgen van het leven, de ziekte en het overlijden van je baby.

Kans op herhaling

Het kan van groot belang zijn om te weten of er sprake is van een erfelijke aandoening, of er een kans op herhaling is en ook hoe groot die kans is. Als blijkt dat je baby een erfelijke aandoening heeft, kun je terecht bij een klinisch genetisch centrum voor meer informatie. Hier krijg je voorlichting van een klinisch geneticus.

Een klinisch geneticus is een arts die zich bezighoudt met erfelijkheidsvoorlichting en onderzoek naar erfelijke ziekten en aangeboren afwijkingen. Zo kan hij je vertellen of er een kans op herhaling is bij een eventuele volgende zwangerschap. Als blijkt dat de aandoening van je baby niet erfelijk was, dan weet je ook dat een volgende baby geen verhoogde kans heeft op dezelfde aandoening. Ook voor andere familieleden zoals broertjes en zusjes is het goed om te weten of er een erfelijke ziekte in de familie is. Op de website van Stille Levens vind je links naar instanties die meer informatie over erfelijkheid kunnen geven.

Er kunnen kosten aan verbonden zijn die je voor een deel (je eigen risico) mogelijk zelf moet betalen.

Schuldgevoelens

Veel ouders ervaren (onterechte) schuldgevoelens na de dood van hun baby. Als er een oorzaak gevonden wordt waardoor je baby is overleden, kan deze oorzaak helpen bij het wegnemen of verminderen van dit eventuele schuldgevoel.

2.2 Het belang voor artsen

Het overlijden van een baby is ook voor zorgverleners die de ouders begeleiden een heftige gebeurtenis. Voor artsen is het onderzoek na overlijden een afronding van de zorg voor een baby. Ouders vinden het doorgaans lastig om voor obductie te kiezen omdat zij niet goed weten wat dit onderzoek inhoudt. Obductie kan een arts antwoord geven op vragen als: 'was mijn diagnose juist?', 'waren de gevonden afwijkingen erfelijk?'. De arts krijgt hierdoor meer inzicht in de gevolgen die de behandeling heeft gehad. De arts leert van onderzoek en kan de nieuwe kennis weer bij volgende patiënten gebruiken. De obductie is te laat om jullie baby te helpen, maar de resultaten van het onderzoek kunnen zinvol zijn voor andere ouders en hun baby's.

2.3 Het belang voor de samenleving

Meer kennis over babysterfte is voor onze hele samenleving van belang. Met de verzamelde gegevens van meerdere obducties is het bijvoorbeeld mogelijk om invloeden van het milieu op te sporen. En ook verbanden tussen een bepaalde ziekte en mogelijke risicofactoren kunnen duidelijk worden. Als er meer over het verband tussen een bepaalde ziekte en risicofactoren bekend is, zou dit op het gebied van preventie van babysterfte weer kunnen helpen.

Onderwijs en wetenschappelijk onderzoek

Het is belangrijk dat ouders zich realiseren dat er soms redenen zijn om bepaalde (delen van) organen langer te bewaren voor nader onderzoek. Deze weefsels of organen worden dan niet met de baby meebegraven of gecremeerd, maar worden later door het ziekenhuis alsnog gecremeerd. Daarnaast kunnen weefsels of organen bewaard worden voor onderwijsdoeleinden. Alleen onder de voorwaarde dat ouders hier voor toestemming hebben gegeven.

'De kinderarts vroeg ons of er wat stukjes weefsel mochten worden ingevroren. Onder andere een deel van de longen, in het kader van wetenschappelijk onderzoek in Amerika. Het materiaal kon daar op een speciale manier bekeken worden.' – Femke

2.4 Uitzonderingsituatie

Als ouders beslis je wat er met je baby gebeurt. Jullie bepalen of er een onderzoek wordt gedaan naar de doodsoorzaak. Hierop geldt één uitzondering, namelijk als er een vermoeden is van een niet-natuurlijke dood. Bijvoorbeeld als een ongeval, een medische fout of een misdrijf de doodsoorzaak kan zijn. Een forensisch geneeskundige onderzoekt het lichaam dan eerst. Bij het vermoeden van een misdrijf wordt de officier van justitie ingelicht. Deze kan besluiten een obductie te laten doen door een gerechtelijke patholoog. Voor een gerechtelijke obductie wordt geen toestemming gevraagd aan de ouders. De officier van justitie legt dan tijdelijk beslag op het lichaam van de baby.

3. De uitkomsten van de obductie

Ouders zitten vaak in spanning over de uitslag van de obductie. Je wilt immers weten waarom je baby is overleden. Soms krijg je de voorlopige conclusies op dezelfde dag te horen. Het uitgebreide rapport volgt in principe binnen zes tot acht weken. In de praktijk kan het echter langer duren.

3.1 Het eerste gesprek

De voorlopige bevindingen krijgen jullie meestal kort na de obductie tijdens een eerste gesprek met de behandelaar van je baby te horen, maar dit gebeurt niet altijd. Omdat dit gesprek kort na overlijden van je baby plaatsvindt, kan het lastig zijn om alles tot je te laten doordringen. Maak je daar geen zorgen over, want er volgt nog een tweede gesprek als het obductierapport klaar is. Dan is er ruimte om alle vragen te stellen die in de tussentijd bij je zijn opgekomen.

'Mijn zoontje James is een paar uur vóór de bevalling in mijn buik overleden. Toen ze hem de ochtend erna kwamen ophalen voor obductie, is mij verteld dat ik de uitslag hiervan ongeveer zes tot acht weken later kon verwachten. De uitslag van het hersenonderzoek zou pas na drie maanden komen. Op de dag van de obductie heb ik geen voorlopige eerste uitslag gekregen van de gynaecoloog. Op dat moment heb ik daar niet bij stilgestaan en het kon me ook niet schelen. Natuurlijk wilde ik antwoorden maar ik wilde liever zoveel mogelijk kostbare tijd doorbrengen met mijn kind. Hij en ik in onze bubbel. De buitenwereld kon me gestolen worden.' **– Jessica**

3.2 Wat staat er in het rapport?

Na gemiddeld zes tot acht weken is het obductierapport klaar. Aarzel niet om contact op te nemen met het ziekenhuis als het langer duurt en je hierover niet bent geïnformeerd. Als het rapport klaar is, wordt je uitgenodigd voor een gesprek met de behandelend arts die de conclusies toelicht. Dit is nodig, want het rapport bevat veel medische vaktermen. Ouders krijgen niet automatisch een kopie van het rapport, maar die kun je wel aanvragen.

De patholoog maakt een uitgebreid verslag van alle resultaten van het uitwendige en inwendige onderzoek en het weefsel- en laboratoriumonderzoek. Pathologen hebben allemaal een eigen manier van rapporteren. In principe begint het rapport met een lijst van bevindingen gerangschikt op volgorde van belangrijkheid en ernst.

Na de lijst van bevindingen volgt de zogenaamde 'epicrise'. Dit is een reconstructie van ziekte(s) of afwijking, de behandeling ervan en de gevonden oorzaak of oorzaken van overlijden. Bij deze reconstructie worden ook de familie-achtergrond (inclusief eventuele erfelijke aandoeningen), de zwangerschap, de geboorte en de groei van je baby betrokken.

Meestal eindigt het rapport met een conclusie. Daarin worden de gevonden afwijkingen en de oorzaak van het overlijden nog eens kort weergegeven. Het rapport is in te zien door de behandelend arts – vaak de gynaecoloog – en eventueel de huisarts. Het rapport blijft in principe minimaal dertig jaar bewaard in het computersysteem van het ziekenhuis.

'We leefden erg naar het rapport toe. Na de begrafenis van ons zoontje, was de steen voor zijn graf en het obductierapport het enige waarmee we bezig waren. Wat staat erin? We hadden een afspraak met de gynaecoloog toen het rapport klaar was. In tien minuten werd er wat verteld, maar ik kon er niks mee. Gelukkig was ik wel zo alert om meteen een kopie van het obductierapport te vragen. De gynaecoloog had gezegd dat we voor vragen konden bellen, maar in de praktijk doe je dat toch niet zo snel. Dus ik ben er heel erg voor als artsen met ouders afspreken om een paar maanden later nogmaals een gesprek te voeren. Dan sta je veel meer open voor wat er nu echt aan de hand was.' **– Joris**

Als er een hersenonderzoek is gedaan, dan wordt daar een apart verslag van gemaakt. Dit duurt iets langer, zo'n drie maanden. Daar krijg je bericht over.

3.3 Wat kan een obductie je vertellen?

Helaas wordt niet altijd duidelijk wat de precieze doodsoorzaak is, ook niet na de obductie. Vaak kunnen bepaalde oorzaken wel worden uitgesloten. Dan weet je in ieder geval wat niet de oorzaak was.

Bij overlijden voor de geboorte: een obductie geeft meer duidelijkheid over de diagnose. Als er voor de doodgeboorte een diagnose was, wordt dit bij 50 – 60 procent van de baby's bevestigd door de obductie. Bij ongeveer 10 – 30 procent geeft de obductie nieuwe informatie waardoor de diagnose verandert en bij ongeveer 20 procent komt er helemaal nieuwe informatie naar voren.

Bij overlijden tijdens de geboorte: de patholoog onderzoekt of er tijdens de bevalling iets is misgegaan. Er kan bijvoorbeeld een knoop in de navelstreng hebben gezeten. Daarnaast kan een obductie duidelijkheid geven over het medisch handelen van de artsen tijdens de bevalling.

Bij overlijden (kort) na de geboorte: in veel gevallen is de oorzaak van het overlijden dan al bekend. Toch kan een obductie nuttige informatie geven. Het kan de diagnose bevestigen die was gesteld toen je baby nog leefde, maar er kunnen ook bijkomende problemen worden ontdekt.

Bij een zwangerschapsafbreking: meerdere echo's en andere onderzoeken zijn reden geweest om de zwangerschap voortijdig af te breken. Dit is voor de ouders vrijwel altijd een heel moeilijke keuze geweest. Een obductie kan de reden van afbreking bevestigen. Vaak geeft dit wat meer rust. Ook komt er soms extra informatie naar boven, die belangrijk is bij een eventuele volgende zwangerschap.

Stille Levens

Over ons

Stille Levens biedt informatie en steun aan ouders, andere betrokkenen en zorgverleners bij het overlijden van een baby rond de geboorte.

Wij zijn onafhankelijk en neutraal. Ook stimuleren we onderzoek rond babysterfte en de impact daarvan.

Stille Levens gelooft in de kracht van ouders. Kracht om de ingrijpende gevolgen van het overlijden van hun baby te verweven in hun leven. Wij helpen ouders bij het ontwikkelen van deze kracht, die hen helpt bij het herstelproces. Dat doen we door informatie te delen, steun te geven en door aandacht te geven aan alles wat met babysterfte te maken heeft.

Stille Levens is een stichting die uitsluitend werkt met vrijwilligers. We hebben geen betaalde functies. Onze bestuursleden zijn ervaringsdeskundige ouders en zorgverleners uit de geboortezorg. Met onze gezamenlijke kennis en kunde zijn we in staat de meest uitgebreide informatie te geven.

www.stillelevens.nl

Literatuur

Onderzoek na overlijden van kinderen (obductie)
- Erfocentrum

Brochures

Ga naar www.stillelevens.nl voor brochures met de volgende titels:

Afscheid nemen van je baby
De uitvaart van je baby
Je relatie na het verlies van je baby
Onderzoek na het overlijden van je baby
Kinderen ondersteunen na het verlies van je baby
Weer aan het werk na het verlies van je baby
Verdriet van lang geleden
Voor grootouders
Voor vaders
Voor familie en vrienden
Zwangerschapsbeëindiging bij een gewenste baby
Voor collega's en werkgever
Zwangerschap na het verlies van je baby
Voor ouders van een meerling

Doneer aan Stille Levens

Brochures worden aan ouders gratis ter beschikking gesteld. Het ontwikkelen en actualiseren van professioneel geschreven brochures met betrouwbare informatie kost tijd en geld. Steun Stille Levens en zorg ervoor dat we jou en andere ouders ook in de toekomst van goede informatie kunnen blijven voorzien.

Alle donaties zijn van harte welkom:
IBAN NL 17 ABNA 0837 34 79 04 t.n.v. Stille Levens.

Scan onderstaande QR code of kijk op www.stillelevens.nl voor de verschillende donatiemogelijkheden.

Disclaimer

Uitsluiting aansprakelijkheid

Hoewel de informatie in de brochure met uiterste zorg is samengesteld en Stille Levens® deze informatie steeds zo actueel, volledig en nauwkeurig mogelijk tracht te houden, kunnen aan deze informatie geen rechten worden ontleend. Stille Levens® aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor mogelijke fouten en tekortkomingen in de brochure. Wijzigingen en correcties zijn voorbehouden. Kom je een fout tegen of heb je vragen, dan kun je per e-mail contact opnemen via info@stillelevens.nl

Intellectuele eigendomsrechten

Stille Levens® bezit alle intellectuele eigendomsrechten op de teksten, vormgeving en illustraties. Gebruik van de informatie van deze brochure is alleen toegestaan na goedkeuring van Stille Levens®. Het is uitdrukkelijk niet toegestaan auteursrechtelijke informatie uit deze brochure voor commerciële doeleinden openbaar te maken en/of te verveelvoudigen, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van Stille Levens®.

Informatie van derden

Stille Levens® is niet verantwoordelijk voor de inhoud en/of juistheid van de in deze brochure door derden geplaatsten teksten, afbeeldingen of hyperlinks.

Aantekeningen

Aantekeningen

stille levens

Kenniscentrum Babysterfte